

การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล
อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

Model of People's Participation Affecting Sufficiency Economy Philosophy of
Tambon Administrative Organizations, Lam Lukka District, Pathumthani Province

เอกสิทธิ์ ปฐพีสินศิริณ

Ekasit Patapeesinhirun

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Ramkhamhaeng University

Email: paladlamsai@hotmail.com

Received: July 20, 2020

Revised: August 27, 2020

Accepted: December 25, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากร คือ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่งของ จังหวัดปทุมธานี ทั้งหมดจำนวน 273,438 คน กลุ่มตัวอย่างคือจำนวน 399 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสถิติค่าของ t-test ค่าสถิติ ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า:

1. ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า อยู่ในระดับมาก ข้อเรียงจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านการรับผลประโยชน์ ด้านการติดตามประเมินผล

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอย พหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ประโยชน์ของผลการวิจัยในครั้งนี้คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this dissertation were: 1) to study the participation of people affecting the implementation of the sufficiency economy philosophy of Tambon Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province 2) To study the factors affecting the participation of the people affecting the implementation of the sufficiency economy philosophy of Tambon Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province. This is a quantitative and qualitative research methodology. The population is 273,438 people in 6 subdistrict administrative organizations in Pathum Thani Province. The sample group is 399 people. The tools used in the research were questionnaires, data analysis by using the software package. The statistics used in data analysis are frequency, percentage, mean and standard deviation. Statistical testing, t-test values, statistical statistics, one-way variance and multiple regression analysis.

It was found from the study:

1. Public participation in the overall picture, it was at a high level. People participation model that affects the implementation of the sufficiency economy philosophy, Tambon Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province. Overall at a high level when considering each thread, it was found that at a high level. The descending order is as follows. Decision making performance benefits in the follow-up evaluation.

2. People participation patterns affecting the implementation of the sufficiency economy philosophy, Tambon Administrative Organization, Lam Luk Ka District, Pathum Thani Province. Equations derived from regression analysis multivariate based on the priority of the imported variables, equations with statistical significance at the level of 0.05. The benefits of this research result are the pattern of public participation affects the philosophy of sufficiency economy more clearly and effectively.

Keywords: public participation, sufficiency economy philosophy, subdistrict administrative organization

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 ได้มุ่งเน้นการใช้แนวความคิดทางตะวันตก มาใช้ในการดำเนินชีวิตและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาให้เป็นสังคมอุตสาหกรรมมากขึ้นและลดความสำคัญของภาคเกษตรกรรมอันเป็นอาชีพหลักของประชากรไทย ทำให้ระบบเศรษฐกิจขาดความสมดุล แรงงานคนย้ายเข้าสู่เมืองเพื่อรับจ้างและประกอบอาชีพในภาคอุตสาหกรรม มีการพึ่งพิงต่างประเทศ เช่น การกู้ยืมเงินทุน การใช้วัตถุดิบ เครื่องจักรและเทคโนโลยี ทำให้ประเทศเข้าสู่ภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง มีสถาบันการเงินและหน่วยงานธุรกิจต่างๆ อยู่ในฐานะล้มละลาย มีการต้องชำระหนี้ต่างประเทศจำนวนมาก ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 อย่างไรก็ตาม ในท่ามกลางภาวะวิกฤตินั้นเอง ประชาชนชาวไทยได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 โดยได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาทแก่ประชาชนชาวไทย เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ถึงความสำคัญในการปรับทิศทางการพัฒนาประเทศสู่แนวเศรษฐกิจพอเพียงและทรงพระราชทานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางดำเนินชีวิตให้สามารถฝ่าฟันภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น ได้ ซึ่งหลักการที่สำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงคือการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนทางสายกลาง ความไม่ประมาท พึ่งตนเอง โดยคำนึงถึงความพอประมาณความมีเหตุผล มีการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว ตลอดจนใช้ความรู้เท่าทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งต่อมาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ทรงพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากทุกภาคส่วน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2548: 54)

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้รับการน้อมนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศชาติไปสู่ความเจริญอย่างยั่งยืน เริ่มจากการที่คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ทำการปรับปรุงทิศทางการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยการหันมาให้ความสำคัญกับคนและมองว่าคนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา เน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนามากขึ้น เปิดโอกาสให้แก่องค์กรชุมชนสนับสนุนการเรียนรู้ พื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต่อมาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2549) ได้ยึดแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปณิธานนำทางในการพัฒนาประเทศและพัฒนาประชาชน ยิ่งกว่านั้น แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นปณิธานในการจัดทำแผน เพื่อสร้างให้สังคมในทุกระดับชั้น เกิดความเข้าใจในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและนำไปเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไปสู่ความสมดุลยั่งยืนและมีภูมิคุ้มกันที่ดี และใช้คำนิยามนี้ในการขับเคลื่อน (จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยาและคณะ, 2548: 41-47) ในปัจจุบันหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกหน่วยงาน ชุมชนและองค์กรต่างๆ ให้สามารถดำเนินงานอยู่ได้ท่ามกลางสังคมและสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม เป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่รัฐในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง เพื่อก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ (อาคม เติมพิทยาไพสิฐ, 2554)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 78 กำหนดว่า รัฐจะต้องกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น (อภิชาติ สถิตนิรามัย, 2555: 7-8)

ดังนั้นจึงมีนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ มาตรา 281 ภายใต้บังคับมาตรา 1 แห่งรัฐธรรมนูญ คือ รัฐจะต้องให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักแห่งการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ ดังนั้น การเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งเป้าหมายเพื่อสร้างประโยชน์และความสุขของส่วนรวม องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีความรู้ความเข้าใจถึงหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างถ่องแท้และมีความสามารถในการรองรับภารกิจดังกล่าว (กรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนากระบวนการจัดการชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ, 2546: 3)

จังหวัดปทุมธานี เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางของประเทศไทย เป็นหนึ่งในห้าจังหวัดในพื้นที่ปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ตั้งอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ทางทิศเหนือของกรุงเทพมหานคร ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลแต่ละแห่ง ต่างเป็นองค์กรส่วนภูมิภาคที่มีส่วนในการพัฒนาท้องถิ่นของประเทศโดยตรง จึงเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญและสมควรที่จะน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารหน่วยงาน เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล อันเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่หน่วยงานราชการและขับเคลื่อนให้ประเทศมีการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ทราบถึงรายละเอียดของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน, การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน, การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์, การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ตัวแปรตาม คือ ด้านความพอประมาณ, ด้านการมีเหตุผล, ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง, ด้านเงื่อนไขความรู้, ด้านเงื่อนไขคุณธรรม

3. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล 6 แห่งของ จังหวัดปทุมธานีทั้งหมด 273,438 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 399 คน โดยหลักการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.90 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 – 49 ปีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.08 ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 32.08 ส่วนใหญ่ อาชีพรับจ้าง จำนวน 121 คน คิดเป็น 30.32

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผล ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี พบว่า

ด้านการตัดสินใจส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

ด้านการรับผลประโยชน์ ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

ด้านการปฏิบัติงานส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

ด้านการติดตามประเมินผล ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ที่ตั้งไว้

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

สำหรับผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผล ต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วม ของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยในแต่ละด้านดังนี้

ด้านการตัดสินใจ ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.43$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนแนวการจัดการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงชุมชนทุกครั้งที่มีการประชุม ($\bar{X} = 3.66$) ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการจัดทำแผนพัฒนา ($\bar{X} = 3.55$) ท่านมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดแผนงานและแนวทางในการปฏิบัติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.23$) และท่านมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น/โครงการของชุมชนต่อที่ประชุมปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.22$) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการปฏิบัติงานในระดับมาก ($\bar{X} = 3.38$)เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.78$) ท่านมีส่วนร่วมในการลงทุนเพื่อการปฏิบัติงานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.46$) ท่านมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนปฏิบัติงานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ($\bar{X} = 3.36$) และท่านมีส่วนร่วมในโครงการก่อสร้างที่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงได้ปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 3.35$) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ด้านการติดตามประเมินผลในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อยพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.90$) ท่านมีส่วนร่วมในการรับฟังความคิดเห็นและการประเมินผลการปฏิบัติงานของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.87$) ท่านนำข้อมูลจากการปฏิบัติงานมาใช้เพื่อประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.97$) และท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม ผลปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 3.91$) อยู่ในระดับน้อยที่สุด

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาการพัฒนาการวางแผนรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นและรูปแบบการ มีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาในองค์ประกอบแต่ละด้าน พบว่าปัจจัยที่มี ผลต่อการมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี มากที่สุดคือ ด้านการตัดสินใจ ด้านการรับผลประโยชน์ ด้าน การปฏิบัติงาน ด้านการติดตามประเมินผล ดังนี้

ด้านการตัดสินใจ พบว่า ประชาชนมีรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงาน ด้านการตัดสินใจจัดทำแผนการดำเนินงาน และประชาชนได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือ กิจกรรมต่างๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี โดยที่ประชาชนได้เสนอความต้องการของชุมชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาในปีถัดไปสอดคล้องกับงานของกุสุมา แสงรักษาวงศ์ (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลรัตภูมิ อำเภอควนเนียง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการบริหารด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติการ ด้านผลประโยชน์จากการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ด้านการประเมินผลมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย และงานวิจัยของแสงเดือน ถิรวิชัยกุล (2551) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสามด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่ามีความเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ลำดับตามค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ ผลการเปรียบเทียบเหนือเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศและอายุต่างกัน พบว่าการมีส่วนร่วมความแตกต่างการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบลสนับสนุนให้มีการจัดเวทีประชาคมอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ องค์การบริหาร ส่วนตำบลควรจะได้จัดประชุมประชาคมเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานและเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ประเมินผลประโยชน์ที่ได้รับจริงและองค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ ขององค์การบริหาร ส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนงบประมาณแก่กลุ่มอาชีพต่างๆ ของชุมชน

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ประชาชนได้ผลจากการวางแผนดำเนินงานท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับบริการจากเทศบาลตำบลนาจั่ว ได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่มีลักษณะเป็นวัตถุประสงค์ของ เช่น เครื่องอุปโภคบริโภค เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับประกอบอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน เพื่อแจกจ่ายให้กับประชาชน ในท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนทั้งโดยทางปฏิบัติงานประจำวันของประชาชนรวมถึงเป็นแนวทางในการเกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพสอดคล้องกับงานของชนัญญา กาญจนรังษิณห์ และคณะ (2554) เรื่อง โครงการวิจัยประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า 1) การดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงทำให้ผู้ให้ข้อมูลทุกระดับได้รับความสุขให้กับตนเองและครอบครัว มีความสุขมากพอที่จะไม่ต้องการอะไรเพื่อตัวเองและครอบครัวอีก มีความภูมิใจ และเต็มใจ “ให้” หรือ “แบ่งปัน” ผู้อื่น 2) ส่วนใหญ่ผู้ที่ดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้ให้ความรู้ ความคิด และแบบอย่างในการดำเนินชีวิต และคุณค่าหรือคุณประโยชน์แก่คนในชุมชน ซึ่งคุณค่าที่ผู้ให้ข้อมูลทุกกลุ่มภูมิใจที่ได้

ให้คือ ผลผลิต และบริการ ที่ผลิตหรือทำขึ้นจากการดำเนินชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง 3) สิ่งที่ชุมชนทำแล้วเป็นการ ทำประโยชน์สำหรับคนในชุมชน คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้คนในชุมชนมีวิถีชีวิต ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ให้เป็นไปตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง การทำกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมของหมู่บ้าน รวมทั้งกิจกรรมที่จะทำให้คนในชุมชนสามารถดำเนินวิถีชีวิตตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้สะดวกขึ้น 4) สิ่งที่กลุ่มองค์กรให้ คือ ความรู้ และผลผลิตที่ทำให้คนในสังคม มีสุขภาพที่ดี ส่วนประโยชน์ที่ให้กับสังคม คือ การเพิ่มคุณค่าในการผลิต ด้วยการไม่ใช้สารเคมี ส่วนประโยชน์ที่ให้กับชุมชน คือ การทำให้สมาชิกของกลุ่มองค์กรมีอาชีพ รายได้ และความสุขจากการทำอาชีพดังกล่าว รวมทั้งการฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิต 5) สิ่งที่ยังต้องการของรัฐให้ คือ บุคลากรหรือข้าราชการที่ดี หน่วยราชการที่ดี บริการที่ปรารถนาดีต่อประชาชนผู้รับบริการ และความรู้ด้านการปฏิบัติงานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถือเป็นประโยชน์ที่ทำต่อสังคมด้วย

ด้านการปฏิบัติงาน พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการได้เข้าร่วมประชุมจัดทำแผนดำเนินงานท้องถิ่นมากขึ้น และส่งผลต่อประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางการบริหารงาน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่ประชาชนสอดคล้องกับงานของกาญจนา ภาษี (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลบ้านเนิน อำเภอเขียร์ใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ทุกกลุ่มตัวแปร ได้แก่ กลุ่มเพศหญิงเพศชาย กลุ่มอายุ 20-35 ปี อายุ 36-50 ปี อายุ 51-65 ปี กลุ่มการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและปริญญาตรีหรือสูงกว่า กลุ่มอาชีพ เกษตรกรรม ข้าราชการหรือพนักงานรัฐ รับจ้าง และค้าขาย มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลใน ด้านการปฏิบัติ/ดำเนินงาน ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรผลประโยชน์ และด้านการติดตามและประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง สำหรับประชาชน ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลมีดังนี้ คือ ประชาชนบางส่วน ในตำบลบ้านเนินยังไม่ให้ความสำคัญและเข้าถึงเป้าหมายขององค์การบริหาร ส่วนตำบลอย่างแท้จริงเกี่ยวกับการบริหารส่วนตำบล ยังต้องใช้เวลาศึกษารายละเอียด และปรับตัว ที่สำคัญผู้นำเข้ามามีส่วนร่วมน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์ให้ทราบล่วงหน้าและมีการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว การจัดแบ่งงบประมาณ ในแต่ละหมู่บ้านไม่เสมอภาคกัน ดังนั้นแนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมผู้นำควรเข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมกิจกรรม ของตำบลให้มากขึ้น มีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนทราบล่วงหน้า การดำเนินการบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่แสดงความคิดเห็นที่แสดงความคิดเห็นต่างๆ ควรจัดงบประมาณในแต่ละหมู่บ้านให้เท่าเทียมกัน

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้เปิดโอกาสให้ท่านเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานท้องถิ่นโดยได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นจากประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานีสอดคล้องกับงานของ ศักราษ พรหมสฤติย์ (2552) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อ

การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการวางแผนและด้านการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการจัดสรรผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลาของประชาชน จำแนกตามเพศ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุ ระดับการศึกษา และอาชีพมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไข การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขารูปช้าง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ปัญหาพบว่า ประชาชนไม่ค่อย มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและจัดทำแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล และในการจัดกิจกรรมต่างๆ ไม่ทั่วถึงประชาชนทุกกลุ่ม รวมทั้งไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างละเอียด แนวทางแก้ไขพบว่า ควรเปิดโอกาสให้ตัวแทนประชาชนเข้าร่วมกำหนดนโยบาย/แผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดสรรผลประโยชน์ในด้านต่างๆ ให้ทั่วถึง และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณทุกขั้นตอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

ด้านการตัดสินใจ ควรมีการสร้างกระบวนการสรุปประเด็นที่สามารถนำเสนอความต้องการของท่านหรือชุมชนให้ได้รับการบรรจุในโครงการหรือกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี

ด้านการรับผลประโยชน์ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี นั้นต้องการให้องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ได้จัดทำแผนงาน/โครงการที่เกี่ยวข้องงานด้านสาธารณูปโภคงานด้านศาสนา และงานด้านการศึกษา ให้กับประชาชน ในท้องถิ่นให้ได้รับผลประโยชน์อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน

ด้านการปฏิบัติงาน ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่ได้ร่วมประชุมจัดทำแผนดำเนินงานเพราะคิดว่าจะทำให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนดำเนินงานและประชาชนได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรมที่องค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี จัดทำขึ้นซึ่งเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่ประชาชนสามารถเข้าไปเสนอความต้องการต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติการในโครงการกิจกรรมต่างๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ด้านการติดตามประเมินผล ควรมีการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนเข้ามาเข้าร่วมควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานตามแผนดำเนินงานท้องถิ่นและได้มีการแต่งตั้งประชาชนเข้าเป็นกรรมการประเมินผลแผนงานหรือโครงการตามแผนพัฒนาและมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาดังกล่าวติดตามประเมินผลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. การส่งเสริมบทบาทของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกกา จังหวัดปทุมธานี ให้ชัดเจนให้มีพลังที่เข้มแข็งสามารถช่วยเหลือชุมชนของตนเองได้ โดยมี การจัดสรรงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน
2. ควรรณรงค์เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับ การจัดทำแผนดำเนินงานพัฒนาท้องถิ่น
3. ควรรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการรักท้องถิ่น รักถิ่นกำเนิดของตนเองโดยร่วมกันสร้างสรรค์และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญและประชาชนได้รับประโยชน์ทั่วถึงกัน
4. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีนโยบายในการกำหนดทิศทางการปกครองท้องถิ่นให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยมีการปลูกจิตสำนึกประชาชน ในท้องถิ่นเป็นแกนหลักของการพัฒนาการโดยเข้ามามีส่วนร่วม และปลูกจิตสำนึกในภูมิปัญญาท้องถิ่นและยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยใช้รูปแบบรางวัลทั้งการจัดการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบรวมทั้งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย ตลอดจนจนถึงการจัดส่งเสริมในเรื่องการอบรม สัมมนาให้ความรู้ในเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นสม่ำเสมอ ควบคู่กับการปฏิบัติจริงในการเข้ามามีส่วนร่วมที่จะพัฒนาท้องถิ่นด้วยความรักความผูกพันในศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน อันจะส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองด้านการจัดทำประชาคมเพื่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) คือร่วมในการคิดถึงปัญหา โดยนระบุนความต้องการของชุมชนจนเกิดโครงการระหว่าง การดำเนินการ (โครงการเริ่มต้นทำ) และการตัดสินใจดำเนินการ (โดยองค์กรชุมชนหรือชาวบ้าน) มีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนทางด้านทรัพยากรต่างๆ การบริหารงานกิจกรรมและการประสานงานขอความช่วยเหลือ มีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ทางด้านวัตถุ สังคม ของแต่ละบุคคล มีส่วนร่วมในการพยายามประเมินผล (Evaluation) ของโครงการที่ท้องถิ่นได้จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาคุณภาพของท้องถิ่นไปด้วยพร้อมๆ กัน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง อาจจะจัดในลักษณะการฝึกอบรม การจัดทำแผนพัฒนาประชาคมสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ เสียงตามสายขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อที่ประชาชนจะได้รับทราบถึงการเข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และมีความเข้าใจ ในการพัฒนาท้องถิ่น
2. ควรออกเยี่ยมเยียนหมู่บ้านอย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อพบประชาชนและรับทราบปัญหาความต้องการของประชาชน เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถติดตามผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาที่จัดทำไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น ทำให้ผู้ศึกษาสามารถกำหนดแนวทางเพื่อเป็นข้อเสนอแนะแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่มีลักษณะอย่างเดียวกันดังนี้

ควรส่งเสริมให้ประชาชนได้ตระหนักให้ความสำคัญ ประโยชน์ที่จะได้รับต่อการที่ได้ เข้ามามีส่วนร่วม ทำการศึกษาในพื้นที่ต่างๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบภาพรวมของหน่วยงาน และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการ จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการของถิ่นนั้นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน กลุ่มงานส่งเสริมและพัฒนาระบบบริหารจัดการชุมชน สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพ. (2546). *แผนแกแควความจนโดยชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: กรมการพัฒนาชุมชน.
- กุสุมา แสงรักษาวงศ์. (2551). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วน ตำบลรัษฎา อำเภอกวนเนียง จังหวัดสงขลา* (สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต) สาขารัฐศาสตร์การ ปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ชนัญญา กาญจนรังษิณห์ และคณะ. (2554). *โครงการวิจัยประโยชน์สุขจากเศรษฐกิจพอเพียง* (รายงานวิจัย) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2548). การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 42 (6), 41-47.
- ศักราช พรหมสถิต. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเขา รูปช้าง อำเภอมือง จังหวัดสงขลา* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2548ข). *ความรู้ความเข้าใจของประชากรที่มีต่อปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: เอสพีเอสพรีนติ้ง.
- อภิชาติ สถิตนิรามัย. (2555). *รัฐธรรมนูญ การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วมของประชาชน*. เชียงใหม่: แผนงานสร้างเสริมนโยบายสาธารณะที่ดีสถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อาคม เต็มพิทยาไพสิฐ. (2554). *เศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทย*. สืบค้นเมื่อ 12 ตุลาคม 2562, จาก http://www.nesdb.go.th/ewt_w3c/ewt_dl_link.php?nid=2774
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rdEd. New York: Harper and Row Publications.

